Vlaamse overheid

Voorbehouden opdrachten

29.06.2023

AGENTSCHAP
FACILITAIR BEDRIJF

www.**vlaanderen**.be

INHOUD

1 WAT ZIJN VOORBEHOUDEN OPDRACHTEN? 3

2 WAAROM EEN OPDRACHT VOORBEHOUDEN? 6

3 JURIDISCH 9

3.1 Aankondiging van de opdracht 10

3.2 Sociale ondernemingen zoals bedoeld in art. 15 Wet Overheidsopdrachten 10

3.2.1 Algemeen 10

3.2.2 Eerste voorwaarde: aard en doel van de kandidaat of inschrijver 11

3.2.3 Tweede voorwaarde: minimum 30% gehandicapte of kansarme werknemers 14

4 ALTERNATIEVEN 16

5 LINKS EN BRONNEN 19

1

WAT ZIJN VOORBEHOUDEN OPDRACHTEN?

Art. 15 van de Wet inzake overheidsopdrachten van 17 juni 2016 (hierna: Wet Overheidsopdrachten) bepaalt dat aanbestedende overheden de toegang tot de plaatsingsprocedure kunnen voorbehouden aan sociale werkplaatsen en aan ondernemers die de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot doel hebben en laat daarnaast ook toe om (een deel van) de uitvoering van de overheidsopdracht voor te behouden in het kader van programma's voor beschermde arbeid[1].

- Door het voorbehouden van **de toegang tot de plaatsingsprocedure,** kunnen enkel ondernemingen die aan bepaalde voorwaarden voldoen meedingen.
- Door (een deel van) **de uitvoering van de opdracht** voor te behouden, verzekert de aanbestedende overheid dat (een deel van) de opdracht wordt uitgevoerd door ondernemingen die aan bepaalde voorwaarden voldoen.

Deze mogelijkheden, die hun oorsprong vinden in de Europese Richtlijnen overheidsopdrachten[2], vormen een specifieke invulling van het mededingingsbeginsel met het oog op het realiseren van een sociaal doel. In het geval van het voorbehouden van de toegang tot de plaatsingsprocedure, wordt de mededinging immers beperkt tot ondernemers die aan bepaalde voorwaarden voldoen. Door (een deel van) de uitvoering van de opdracht voor te behouden, wordt o.a. de vrijheid van onderaanneming (als onderdeel van de vrijheid van ondernemen) dan weer beperkt tot het inschakelen van onderaannemers die aan bepaalde voorwaarden voldoen. De vrijheid van mededinging en de contractsvrijheid worden dus beperkt ten voordele van bepaalde sociale ondernemingen.

1 Met "voorbehouden opdrachten" wordt in deze handleiding zowel gedoeld op het voorbehouden van de toegang tot de plaatsingsprocedure als op het voorbehouden van (een deel van) de uitvoering van de opdracht. Indien slechts één van deze twee vormen van voorbehoud wordt bedoeld, wordt dat uitdrukkelijk vermeld.

2 Art. 20 van Richtlijn 2014/24/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten. Voor verdere toelichting zie ook overweging 36 van Richtlijn 2014/24/EU.

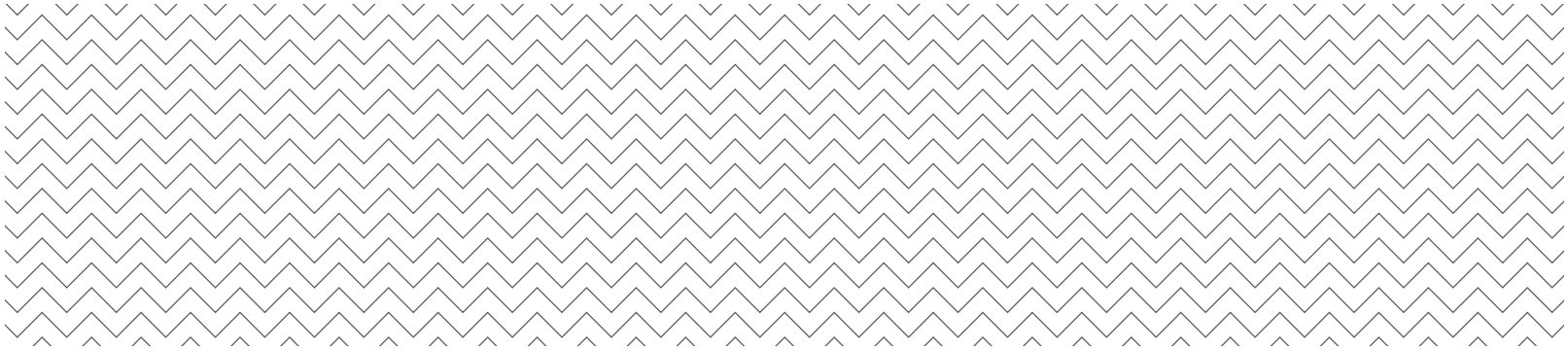

De wetgeving overheidsopdrachten maakt geen uitdrukkelijk gewag van de term "sociale economie", maar verwijst naar **"sociale werkplaatsen", "ondernemers die de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot doel hebben"** en **"programma's voor beschermde arbeid"**[3]. Als bijkomende vereiste bepaalt ze dat ten minste dertig procent van de werknemers van deze werkplaatsen, ondernemingen of programma's gehandicapte of kansarme werknemers moeten zijn. Deze terminologie en voorwaarden stemmen niet helemaal overeen met de regionale wetgeving inzake sociale economie en verwante wetgeving. Dat mag niet verwonderen aangezien de EU en de federale wetgever, die bevoegd zijn voor de wetgeving overheidsopdrachten, niet bevoegd zijn voor de sociale economie en heel wat verwante wetgeving. Die bevoegdheid is in België geregionaliseerd en de verschillende deelstaten kennen intussen ieder hun eigen vormen en definities van o.m. "sociale economie" en sociale ondernemingen.

Deze handleiding beschrijft de mogelijke voordelen van het voorbehouden van een opdracht en in welke gevallen **een voorbehoud al dan niet aangewezen of wenselijk is,** o.m. afgaande op de voornaamste activiteiten en eigenheden van de sociale ondernemingen. Daarna licht ze de **juridische voorwaarden en aandachtspunten** toe. Om u zo goed mogelijk te ondersteunen reikt ze ook een aantal **alternatieven** aan die toelaten om in te zetten op de inschakeling van sociale ondernemingen in het geval dat een voorbehoud overeenkomstig art. 15 Wet Overheidsopdrachten niet aangewezen of wenselijk is. Ten slotte omvat ze als bijlage ook een aantal **modelclausules** die u met beperkte aanpassing kan opnemen in uw opdrachtdocumenten.

3 De ondernemingen bedoeld in art. 15 Wet Overheidsopdrachten worden in deze handleiding aangeduid als "sociale ondernemingen". De term "sociale economie" wordt daarbij bewust niet gebruikt omdat deze te eng is in het licht van de in art. 15 Wet Overheidsopdrachten gestelde voorwaarden.

2

WAAROM EEN OPDRACHT VOORBEHOUDEN?

Door een opdracht voor te behouden aan sociale ondernemingen kan een aanbestedende overheid haar **koopkracht gebruiken om sociale meerwaarde te creëren**. Heel wat sociale ondernemingen streven een aantal belangrijke **maatschappelijke doelstellingen** na. Maatwerkbedrijven zijn er bijvoorbeeld o.m. op gericht om doelgroepwerknemers individueel te begeleiden en wanneer mogelijk te laten doorstromen naar de reguliere economie. Daarnaast zijn heel wat sociale ondernemingen belangrijke schakels in de ontluikende **circulaire economie**, die veel manuele arbeid op maat vereist, bv. met het oog op recyclage en hergebruik. **Voorbehouden opdrachten vormen dus een krachtig strategisch beleidsinstrument om sociale inclusie, duurzame werkgelegenheid en de circulaire economie te stimuleren.**

Sociale ondernemingen verschillen omwille van hun specifieke doelstellingen, werkwijzen en personeelsbestand van reguliere ondernemingen. Aanbestedende overheden moeten dan ook rekening houden met die verschillen alvorens te beslissen een opdracht voor te behouden. Ook bij de concrete uitwerking van de opdracht moet de nodige aandacht geschonken worden aan de eigenheden van de sociale ondernemingen.

De aanbestedende overheid moet in eerste instantie onderzoeken of de opdracht of (het deel van) de uitvoering van de opdracht wel geschikt is om voor te behouden aan de sociale ondernemingen. Een eerste stap is dus het nagaan of wat ze wenst uit te besteden wel beschikbaar is op de markt van de sociale ondernemingen. De markt van de sociale ondernemingen heeft heel wat in zijn mars. Op de website www.socialeeconomie.be kan voor sociale werkplaatsen, programma's voor beschermde arbeid en sociale inschakelingsondernemingen worden nagegaan hoe het totale marktaanbod er precies uitziet. Er kan ook gericht worden gezocht naar concrete ondernemingen die het werk, de levering of de dienst aanbieden. Ook de andere gewesten bieden soortgelijke instrumenten aan.

Hou er ook rekening mee dat er **voldoende concurrentie** moet kunnen spelen tussen de verschillende sociale ondernemingen. Het voorbehouden van een opdracht vormt immers geen algemene afwijking op de geldende transparantie-, concurrentie-, en niet-discriminatieregels. Art. 15 Wet Overheidsopdrachten bepaalt uitdrukkelijk dat het voorbehoud moet gebeuren "overeenkomstig de beginselen van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie". In dat kader wordt opgemerkt dat uiteraard ook sociale ondernemingen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Waals Gewest of uit andere EU-lidstaten kunnen meedingen naar de voorbehouden opdracht.

Het functioneel omschrijven van uw behoefte en het voorwerp van de opdracht biedt sociale ondernemingen doorgaans meer kansen om een aanbod te doen dat ook past binnen hun mogelijkheden. In sommige gevallen kan de behoefte immers ook ingevuld worden door een alternatief dat wel wordt aangeboden door sociale ondernemingen.

Het is daarenboven niet voldoende om na te gaan of het uit te besteden werk, product of dienst kan worden verstrekt door sociale ondernemingen. Er moet tevens worden nagegaan of de omvang en complexiteit van de opdracht voor de sociale onderneming wel een haalbare kaart is.

Hou er tevens rekening mee dat sociale ondernemingen voldoende tijd nodig hebben om zich voor te bereiden op het uitvoeren van een opdracht of om de nodige capaciteit voor het uitvoeren van de opdracht vrij te maken. Hou daarmee rekening wanneer een opdracht wordt voorbehouden en bouw indien mogelijk de nodige buffers in. Het voorzien in een voldoende lange indieningstermijn voor offertes, een brugperiode tussen de gunning en de aanvang van de uitvoering en een voldoende ruim bemeten uitvoeringstermijn zijn geen overbodige luxe.

Het voorbehouden van een opdracht biedt de overheid de garantie dat de opdracht (deels) wordt uitgevoerd op een sociaal verantwoorde manier op het niveau van de opdrachtnemer en/of de onderaannemer(s). De uitvoering door een sociale onderneming biedt echter geen automatische waarborg voor bijvoorbeeld de milieu-impact en de sociale impact doorheen de toeleveringsketen van de opdracht. De denkoefening om te bepalen welke andere duurzaamheidscriteria er opgenomen kunnen worden, moet ook bij voorbehouden opdrachten dus onverkort worden gemaakt.

Rekening houdende met het bovenstaande is het aan te raden om de voorbehouden opdracht grondig voor te bereiden. Die voorbereiding kan bestaan uit een marktverkenning waarbij u nagaat welke onderscheiden sociale ondernemingen actief zijn op de markt en wat ze te bieden hebben, welke capaciteit ze hebben en welke termijnen en voorwaarden (levering, voorbereiding, ...) er in acht moeten genomen worden.

Deze handleiding omvat onderaan een lijst met links en bronnen die u kunnen ondersteunen bij het nagaan of het nuttig en mogelijk is om een opdracht voor te behouden.

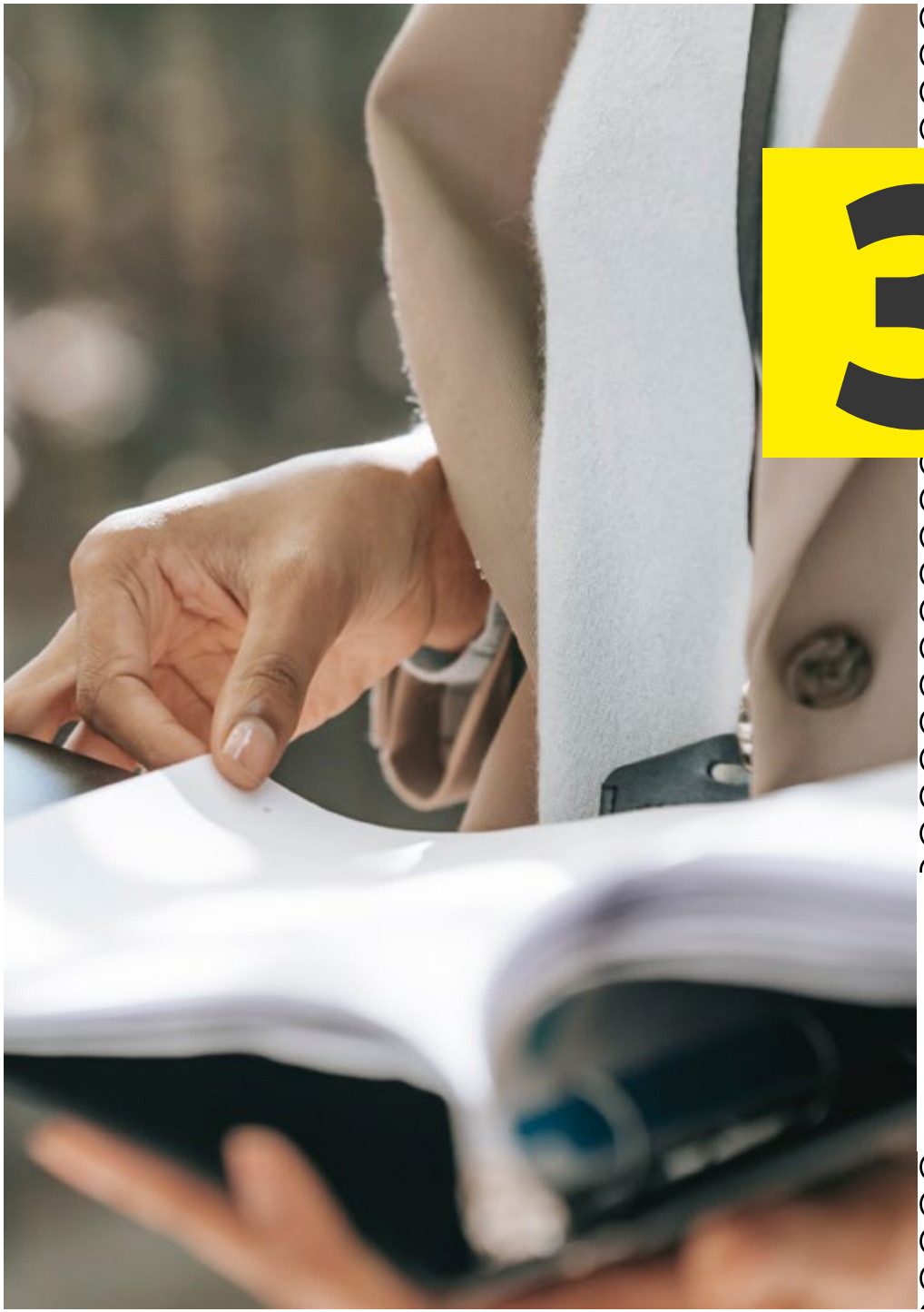

3

JURIDISCH

3.1 AANKONDIGING VAN DE OPDRACHT

De aankondiging of bij ontstentenis daarvan een ander opdrachtdocument (doorgaans het bestek) moet melding maken van het voorbehoud en een uitdrukkelijke verwijzing bevatten naar art. 15 Wet Overheidsopdrachten. Die verplichting geldt zowel bij het voorbehouden van de toegang tot de plaatsingsprocedure als bij het voorbehouden van (een deel van) de uitvoering van de opdracht. Het elektronisch formulier in e-notification bevat hiervoor een specifiek aankruisvak.

3.2 SOCIALE ONDERNEMINGEN ZOALS BEDOELD IN ART. 15 WET OVERHEIDSOPDRACHTEN

3.2.1 ALGEMEEN

Om te kwalificeren als sociale onderneming in de zin van art. 15 Wet Overheidsopdrachten moet een kandidaat of inschrijver voldoen aan **twee voorwaarden:**

- een eerste voorwaarde houdt verband met de aard en het doel van de kandidaat of inschrijver
- een tweede voorwaarde houdt verband met het percentage gehandicapte werknemers of kansarme werknemers

De Raad van State en het Hof van Justitie van de EU hebben in hun rechtspraak meermaals aangehaald dat het om twee **onderscheiden** en **cumulatieve** voorwaarden gaat. Een onderneming die niet tegelijkertijd aan deze voorwaarden voldoet, komt dus niet in aanmerking.

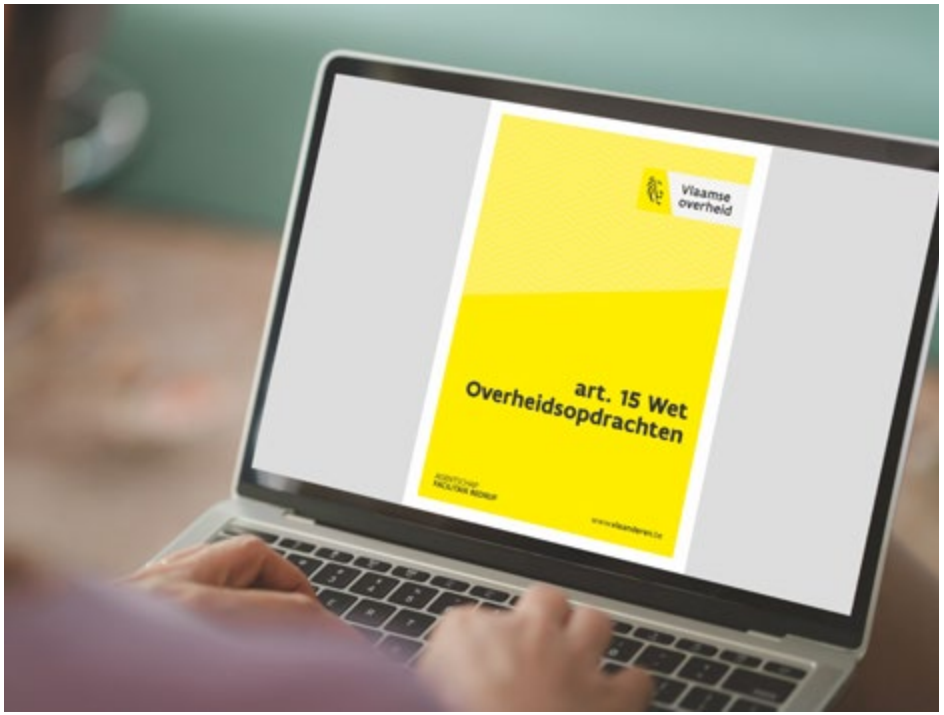

3.2.2 EERSTE VOORWAARDE: AARD EN DOEL VAN DE KANDIDAAT OF INSCHRIJVER

Algemene overwegingen en kader

Art. 15 Wet Overheidsopdrachten bepaalt dat de onderneming een **sociale werkplaats** moet zijn of **de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot doel moet hebben** in geval van een toegangsvoorbehoud of moet kaderen in **programma's voor beschermde arbeid** in geval van een voorbehoud van (een deel van) de uitvoering.

De memorie van toelichting bij de huidige Wet Overheidsopdrachten bevat geen lijst van categorieën van sociale ondernemingen, zoals dat wel nog het geval was in de memorie van toelichting bij de vorige Wet Overheidsopdrachten van 15 juni 2006. Uit de memorie van toelichting bij art. 15 Wet Overheidsopdrachten valt op te maken dat de wetgever o.m. (maar zeker niet uitsluitend) heeft willen doelen op **ondernemingen die erkend zijn** overeenkomstig een decreet of ordonnantie dat kadert binnen de regionale bevoegdheid inzake sociale economie. Voor het Vlaams Gewest gaat het daarbij nog slechts over de maatwerkbedrijven, aangezien de regelingen inzake de beschutte werkplaatsen en de sociale werkplaatsen vervangen zijn door de regeling inzake maatwerkbedrijven. Ook de regeling van de Lokale Diensteneconomie (LDE) werd bijgestuurd in het licht van de shift van collectief naar individueel maatwerk, hoewel het label "LDE-onderneming" wel blijft bestaan. In het Waals Gewest is er sprake van "entreprises de travail adapté" en "entreprises de travail d'insertion". Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kent dan weer de erkende sociale ondernemingen, de gemandateerde sociale ondernemingen en de activiteitencoöperaties.

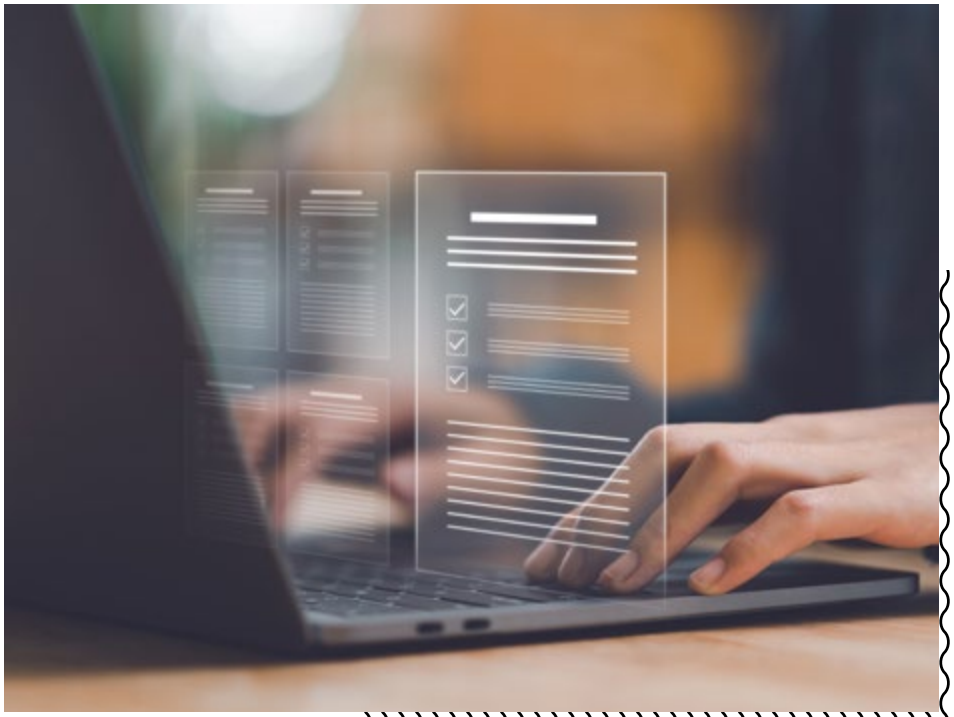

De aanbestedende overheid kan verwijzen naar een werkplaats, een ondernemer of een programma dat overeenstemt met de in een decreet of ordonnantie gebruikte terminologie en vastgelegde voorwaarden[4]. Om de voorwaarden te beschrijven waaraan de kandidaten of inschrijvers moeten voldoen, kan de aanbestedende overheid in de opdrachtdocumenten dus in principe verwijzen naar één of meerdere categorieën van sociale ondernemingen zoals die geregeld zijn in specifieke wetgeving.

4 Art. 15, derde lid Wet Overheidsopdrachten

Om de mededinging zo ruim mogelijk te laten spelen, is het echter aan te raden om **de ruime invulling van de sociale ondernemingen uit art. 15 Wet Overheidsopdrachten niet te beperken door te bepalen dat enkel bepaalde sociale ondernemingen die beantwoorden aan de voorwaarden van één of enkele wetgevende kaders (bv. het Maatwerkdecreet) in aanmerking komen.** Gelet op de strenge erkenningsvoorwaarden van dergelijke regeling zou de mededinging sterk worden beperkt en zouden een aantal waardevolle sociale ondernemingen niet meer in aanmerking komen, bv. de ondernemingen die vroeger onder het inmiddels bijgestuurde statuut van de Lokale Diensteneconomie (LDE) opereerden. Een beperking tot één of meerdere regelingen kan potentieel ook een bewijsproblematiek met zich meebrengen omdat **werkplaatsen, ondernemers en programma's die beantwoorden aan gelijkwaardige voorwaarden ook moeten worden aanvaard**.[5] In geval een onderneming deelneemt die geen erkenning heeft, maar toch beweert aan de voorwaarden te voldoen, zal de aanbestedende overheid dus moeten controleren of dat effectief het geval is. Aangezien de aanbestedende overheid niet dezelfde expertise heeft als de instantie die bevoegd is om de erkenningen af te leveren, is die toetsing moeilijk en risicovol.

Daarom lijkt het raadzaam om slechts te verwijzen naar bepaalde categorieën van sociale ondernemingen om aan te geven dat ze in aanmerking komen, evenwel zonder de onderliggende voorwaarden van de betrokken wetgeving van toepassing te verklaren. Op die manier kan er een niet-limitatieve lijst worden verstrekt van categorieën van sociale ondernemingen die alvast in aanmerking komen, evenwel zonder andere sociale ondernemingen uit te sluiten. Deze aanpak verzekert dat het ruime aantal sociale ondernemingen dat in aanmerking komt o.b.v. art. 15 Wet Overheidsopdrachten niet onnodig wordt ingeperkt. De bijgevoegde modelclausules zijn zo neutraal mogelijk opgevat en verwijzen niet naar specifieke categorieën van sociale ondernemingen, maar dergelijke verwijzingen kunnen desgevallend wel rechtsgeldig worden toegevoegd.

Ten slotte mag **het voorbehoud niet rechtstreeks of onrechtstreeks discriminerend zijn** ten aanzien van de kandidaten of inschrijvers uit andere lidstaten die aan de voorwaarden van art. 15 Wet Overheidsopdrachten voldoen. Het spreekt voor zich dat ook buitenlandse ondernemingen die aan de voorwaarden voldoen in aanmerking komen. Hetzelfde geldt voor kandidaten of inschrijvers uit het Waals Gewest of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

5 Art. 15, vierde lid Wet Overheidsopdrachten

Doel: maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten of kansarmen

De vereiste van een doel of oogmerk inzake de maatschappelijke en professionele re-integratie van gehandicapten en kansarmen is zowel opgenomen in artikel 20 van richtlijn 2014/24/EU als in art. 15 Wet Overheidsopdrachten.

Overweging 36 bij richtlijn 2014/24/EU stelt het nog verregaander door te bepalen dat het gaat om ondernemingen waarvan het **belangrijkste doel** de ondersteuning is van de sociale en beroepsmatige integratie of herintegratie van gehandicapten en kansarmen, zoals werklozen, leden van achtergestelde minderheden of andere maatschappelijk gemarginaliseerde groepen. **Er moet dus sprake zijn van een beleid, intentie en/of visie inzake de integratie van gehandicapten en kansarmen dat/die ook effectief en aantoonbaar wordt uitgevoerd.**

Het gegeven dat de sociale onderneming de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot doel moet hebben, maakt dus een afzonderlijke voorwaarde uit die ook afzonderlijk moet worden getoetst en cumulatief moet worden gelezen met het 30%-criterium (zie verder). De aanbestedende overheid zal het al dan niet voldaan zijn van de voorwaarde moeten toetsen, wat in sommige gevallen een moeilijk opgave kan zijn. Volgende elementen kunnen een belangrijk hulpmiddel zijn of houvast bieden bij het maken van de beoordeling:

- Verschillende regelgevende kaders inzake sociale ondernemingen omvatten de maatschappelijke integratie van gehandicapten of kansarmen als voorwaarde voor de erkenning. Als een onderneming een dergelijke geldige erkenning kan voorleggen, kan er rechtmatig van uitgegaan worden dat deze voorwaarde is voldaan. Dat is bijvoorbeeld het geval voor maatwerkbedrijven.
- Het statutair voorwerp van een onderneming kan meegenomen worden als element in de beoordeling. Daarbij zijn de concrete bewoordingen en het belang van de activiteiten inzake maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten en kansarmen van tel. Een sociaal oogmerk of maatschappelijk relevante activiteit op zich lijkt onvoldoende. Uit de statuten moet echt blijken dat de maatschappelijke en professionele integratie het belangrijkste doel of het hoofddoel van de onderneming is.
- Ook andere beleidsdocumenten van de onderneming kunnen meegenomen worden bij de beoordeling, bv. een ondernemingsplan of een arbeidsreglement dat op de specifieke noden van doelgroepwerknemers bemeten is.
- Concrete bewijzen van eerdere projecten m.b.t. de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten en werklozen kunnen ook belangrijke elementen uitmaken.
- Een erkenning als sociale onderneming in de zin van art. 8:5 van het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) op zich volstaat niet om een onderneming te categoriseren als sociale onderneming in de zin van art. 15 Wet Overheidsopdrachten. Deze erkenning i.k.v. art. 8:5 WVV omvat slechts enkele voorwaarden, waaronder de voorwaarde dat de vennootschap hoofdzakelijk tot doel heeft om in het algemeen belang een positieve maatschappelijke impact te bewerkstelligen op de mens, het milieu of de samenleving.[6]

6 Artikel 8:5, § 1, 1°, WVV

3.2.3 TWEEDE VOORWAARDE: MINIMUM 30% GEHANDICAPTE OF KANSARME WERKNEMERS

Om als sociale onderneming in de zin van art. 15 Wet Overheidsopdrachten te kwalificeren moet ten minste dertig procent van de werknemers gehandicapt of kansarm zijn. **Dit 30%-criterium is een absolute minimumvereiste (ondergrens) die steeds moet worden gerespecteerd**[7]. Indien een kandidaat of inschrijver als bewijsmiddel een erkenning voorlegt, bijvoorbeeld overeenkomstig een wetgevend kader inzake sociale economie, moet er gecontroleerd worden of dit wetgevend kader de 30%-voorwaarde al dan niet afdekt. Indien dat niet het geval is, moet er in concreto worden nagegaan of de voorwaarde al dan niet voldaan is.

Het is niet noodzakelijk dat de kandidaat of inschrijver zelf de juridische werkgever is van de personen die behoren tot de categorie van personen met een handicap of kansarme personen (bv. d.m.v. een arbeidsovereenkomst). Ook gehandicapte of kansarme personen die ter beschikking gesteld worden, bijvoorbeeld op grond van de OCMW-Wet, komen in aanmerking[8]. Wel lijkt het noodzakelijk dat de betrokken personen effectief werken of ervaring opdoen bij de onderneming. Een gewone relatie van onderaanneming op zich lijkt op het eerste gezicht dus niet voldoende.

Het is nodig om de 30%-regel als absolute ondergrens te expliciteren in de opdrachtdocumenten. Op die manier kan er geen twijfel bestaan over de toepasselijkheid ervan en wordt een maximale transparantie en rechtszekerheid gecreëerd[9].

De vraag rijst wat de precieze invulling is van het begrip "gehandicapte of kansarme werknemers". De memorie van toelichting bij de Wet Overheidsopdrachten preciseert dat het o.m. kan gaan om:

- wegens hun leeftijd moeilijk inzetbare werkzoekenden (bv. jonger dan 24 jaar of ouder dan 50);
- een moeilijk te plaatsen werkzoekende;
- leden van achtergestelde minderheden of maatschappelijk gemarginaliseerde groepen.

7 RvS nr. 243.025
8 RvS nr. 255.415. In deze zaak gaat het om een hele specifieke situatie waarbij de kandidaat kansarme personen inschakelt d.m.v. een ter beschikking stelling op grond van art. 60, §7 OCMW-Wet. In deze constructie staan de betrokken personen op de loonlijst van het OCMW, maar werken ze via een ter beschikking stelling bij een onderneming met het oog op het opdoen van werkervaring en een eventuele doorstroom naar de reguliere economie. Deze regeling is er specifiek op gericht om bepaalde kansarme personen te (her)-integreren op de arbeidsmarkt.
9 RvS nr. 235.605

Deze beknopte lijst omvat bewoordingen (“moeilijk te plaatsen”, “achtergestelde minderheden”, …) die nieuwe vragen doen rijzen omtrent de concrete invulling ervan. Het is dus aan de aanbestedende overheid om hier omzichtig mee om te gaan. In geval van twijfel kunnen ook de aard en het doel van de kandidaat of inschrijver indicaties geven omtrent het al dan niet voldaan zijn van de voorwaarde van de gehandicapte of kansarme werknemers.

De Raad van State lijkt het begrip “kansarme werknemers” in haar rechtspraak eerder ruim te interpreteren. In een recent arrest lijkt de Raad aan te geven dat jongeren uit het stelsel leren en werken, volwassen werkzoekenden die laaggeschoold en/of nieuwkomer of vluchteling zijn, en OCMW-klanten die een werkervaringstraject doorlopen allen onder het begrip “kansarmen” vallen.

Wat betreft personen met een handicap, bepaalt de memorie dat het niet vereist is dat de aard of de ernst van de handicap ertoe moet leiden dat de betrokken personen geen beroepsactiviteit in normale omstandigheden kunnen uitoefenen.

4

ALTERNATIEVEN

Het voorbehouden van opdrachten is niet de enige mogelijkheid om sociale ondernemingen in te schakelen bij de uitvoering van overheidsopdrachten. Al naar gelang de omvang van de opdracht en de concrete omstandigheden kunnen volgende alternatieven ook een sociale meerwaarde genereren:

› Voor **overheidsopdrachten van beperkte waarde**[10] moet geen formele plaatsingsprocedure doorlopen worden. Deze opdrachten zijn enkel onderworpen aan de algemene beginselen en de bepalingen over het personeel en materieel toepassingsgebied van de wetgeving overheidsopdrachten. Een opdracht van beperkte waarde moet een geraamde waarde hebben die lager ligt dan 30.000 euro excl. btw. Voor een opdracht van beperkte waarde geldt een erg soepel stelsel van plaatsing en uitvoering. Dit is een procedure waarbij de aanbestedende overheid (de voorwaarden van) meerdere ondernemers raadpleegt, maar geen wettelijke verplichting heeft om een gemotiveerde beslissing op te maken of na de gunning informatie te verstrekken. Deze raadpleging kan op informele wijze, zelfs mondeling, gebeuren. De aanbestedende overheid moet deze raadpleging wel voldoende documenteren en het bewijs ervan kunnen aantonen.

  Sociale ondernemingen kunnen worden meegenomen in de raadpleging en als begunstigde van een overheidsopdracht van beperkte waarde worden aangewezen. Dit laat toe om sociale meerwaarde te genereren met kleine opdrachten die in veel gevallen net erg geschikt zijn voor sociale ondernemingen.

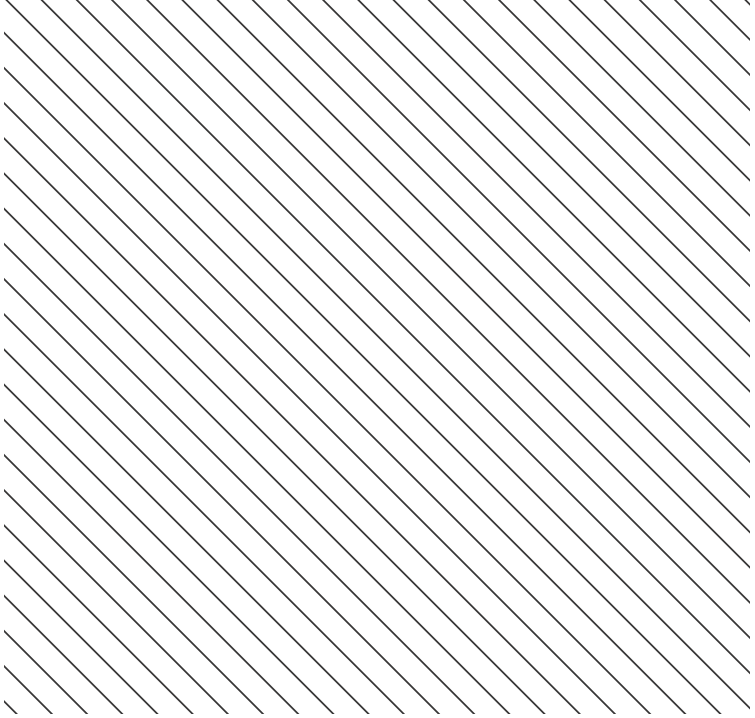

› In sommige gevallen kan een opdracht geplaatst worden d.m.v. een **onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking**[11]. Dit is een plaatsingsprocedure met een beperktere graad van mededinging waarbij er geen bekendmaking plaatsvindt en de aanbestedende overheid zelf een aantal ondernemingen uitnodigt om een offerte in te dienen. Door ook (of enkel) sociale ondernemingen uit te nodigen, kan een aanbestedende overheid hun kansen vergroten of zelfs maximaliseren. Deze plaatsingsprocedure kan slechts gebruikt worden in een aantal toepassingsgevallen. Eén van de voornaamste houdt in dat de goed te keuren uitgave lager is dan het toepasselijke drempelbedrag.

10 Art. 92 Wet Overheidsopdrachten
11 Art. 42 Wet Overheidsopdrachten

› De **gunningscriteria** laten toe om inschrijvers die zich ertoe verbinden om de opdracht op een sociaal verantwoorde manier uit te voeren, te belonen met een gunningsvoordeel. Reguliere ondernemingen kunnen ook meedingen en worden aangespoord om (bv. in een onderaannemingsverband) samen te werken met sociale ondernemingen.

Deze aanpak is vooral interessant als het in de voorbereidingsfase van de opdracht onduidelijk is in welke mate (een deel van) de opdracht geschikt is voor uitvoering door een sociale onderneming. Bij het hanteren van een gunningscriterium is het wel van belang om van de inschrijvers te vereisen dat ze hun engagement voldoende concreet en controleerbaar maken. Zo kan u als aanbestedende overheid tijdens de uitvoering ook nagaan of het engagement al dan niet wordt nageleefd.

Gelet op recente rechtspraak van de Raad van State, lijkt het wel aangewezen om een eventueel gunningscriterium duidelijk te omschrijven en te verbinden met het voorwerp van de opdracht. Het lijkt daarbij ook aan te raden om uitdrukkelijk te vermelden dat de aanbestedende overheid d.m.v. de opdracht en het gunningscriterium sociale meerwaarde wil genereren. In het bijzonder voor raamovereenkomsten is voorzichtigheid geboden omdat het in dergelijk geval niet steeds duidelijk is hoe een engagement omtrent sociale uitvoering concreet doorwerkt naar de opdrachten die op basis van de raamovereenkomst worden geplaatst.[12]

12 RvS nr. 255.878

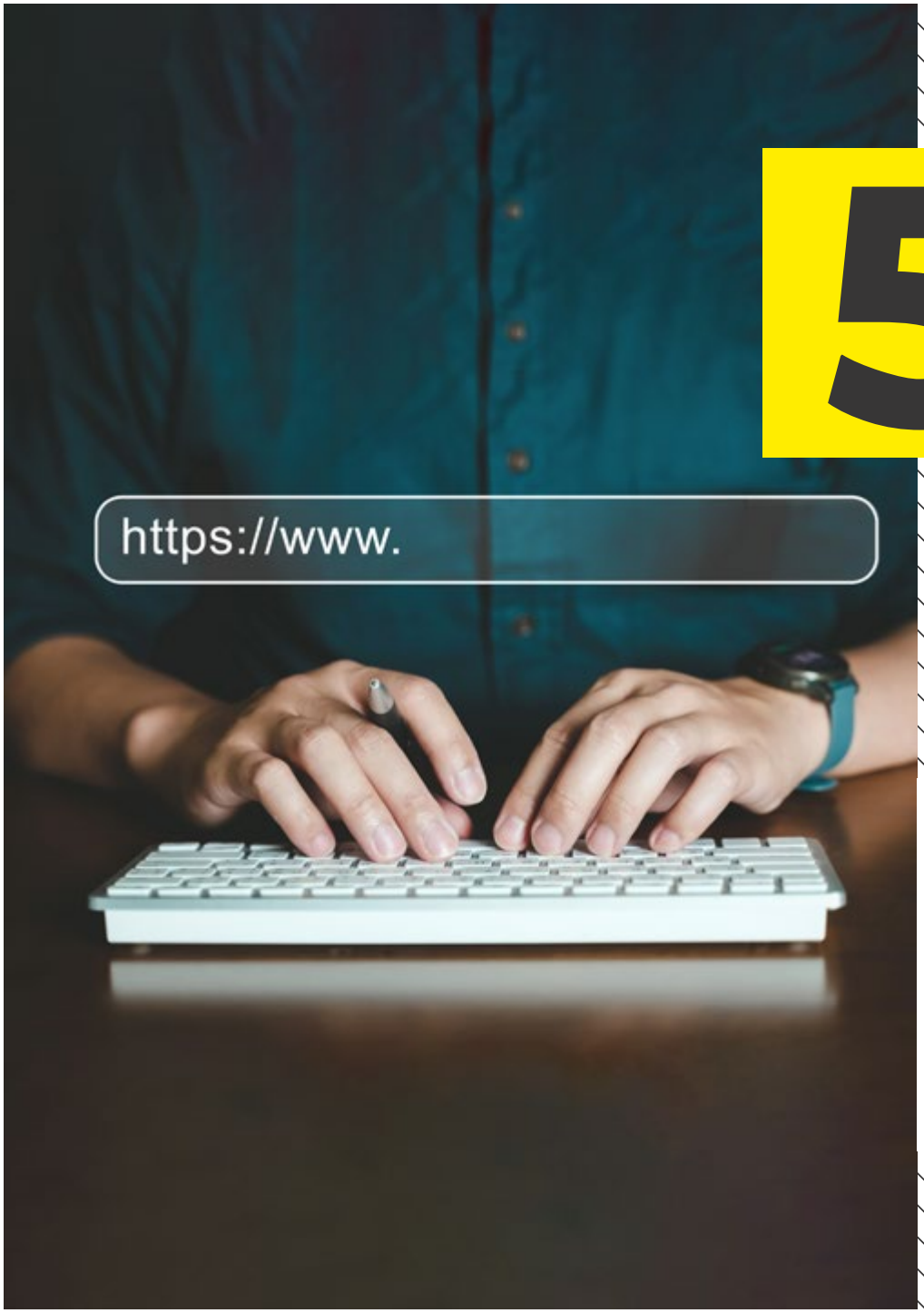

5

LINKS EN BRONNEN

- https://www.socialeeconomie.be
- https://www.groepmaatwerk.be
  (federatie van maatwerkbedrijven)
- https://herwin.be
  (Collectief van sociale circulaire ondernemers)
- https://eweta.be
  (Waalse federatie van “entreprises de travail adapté”)
- https://www.febrap.be
  (Brusselse federatie van “entreprises de travail adapté)
- https://www.febisp.be
  (Brusselse federatie van socioprofessionele inschakelingsorganismen en sociale inschakelingseconomie)
- https://phare.irisnet.be/activit%C3%A9s-de-jour/emploi/dans-le-milieu-adapt%C3%A9
  (overzicht van alle “entreprises de travail adapté in Brussel)
- https://febiovzw.org
  (Federatie van Brusselse Inschakelingsondernemingen)